

De sociale ontwikkeling van kinderen

Amsterdam, december 2013, jaargang 6, nr. 2

Universiteit van Amsterdam

Beste ouders,

Door middel van deze nieuwsbrief willen wij u op de hoogte stellen van de ontwikkelingen binnen het onderzoek 'De sociale ontwikkeling van kinderen'.

Medewerkers

Onderzoeksmedewerkster Stephanie Mizrahi is begin september bevallen van een gezonde zoon, Ethan. Na haar zwangerschapsverlof is zij in december teruggekeerd bij het Onderzoekscentrum.

Foto: Stephanie met haar zoontje Ethan

Lucia Willems, die de werkzaamheden van Stephanie de afgelopen maanden heeft overgenomen, blijft drie dagen per week als onderzoeksmedewerkster verbonden aan ons onderzoek. Naast Lucia is Daniëlle van der Giessen ons team komen versterken. Hieronder stellen Lucia en Daniëlle zich voor.

'Mijn naam is Lucia Willems en ik ben sinds juni 2013 werkzaam als onderzoeksmedewerkster bij het onderzoek 'De sociale ontwikkeling van kinderen'. In 2012 liep ik hier ook al mijn onderzoeksstage voor de master

Orthopedagogiek aan de Universiteit van Amsterdam. Voordat ik aan deze master begon heb ik verschillende opleidingen en stages gevolgd die te maken hebben met kinderen en hun ontwikkeling. Zo heb ik eerst een aantal jaar de pabo gedaan, vervolgens de hbo-opleiding Pedagogiek afgerond, het schakelprogramma Orthopedagogiek behaald en tot slot ben ik aan de master begonnen. Ik vind het ontzettend leuk bij dit onderzoek te werken omdat het een mooie combinatie is tussen het doen van onderzoek en contact houden met ouders en kinderen. Ook zijn de werkzaamheden erg gevarieerd en kan ik mij in mijn vrije tijd blijven richten op mijn andere grote interesse: fotografie.'

Foto: Lucia Willems

'Mijn naam is Daniëlle van der Giessen en ik heb in 2009 mijn onderzoeksmaster afgerond aan de Universiteit Utrecht. Vervolgens heb ik aan Universiteit Utrecht een promotietraject gevolgd dat ik in 2013 succesvol heb afgerond. Ik heb voor mijn promotietraject onderzoek gedaan naar hoe ouders en kinderen tijdens de puberteit met hun eigen emoties omgaan. Mijn onderzoek toont aan dat wanneer ouders

en adolescenten tijdens conflicten hun boosheid kunnen uiten, maar ook affectie naar elkaar kunnen tonen en met elkaar kunnen lachen, zij goed in staat zijn om te gaan met deze conflicten. Deze ouders en kinderen ervaren op de lange termijn een betere relatiekwaliteit en minder gespannenheid, somberheid en boosheid. Sinds juli 2013 ben ik werkzaam als postdoc onderzoeker binnen het onderzoek 'De sociale ontwikkeling van kinderen'. Ik zal mij vooral richten op het bestuderen van het omgaan met eigen emoties van ouders en kinderen tijdens de activiteiten van kinderen en ouders in het lab en thuis. Uiteindelijk hoop ik hoe ouders en kinderen omgaan met hun eigen emoties te kunnen koppelen aan de ontwikkeling van verlegenheid en zelfvertrouwen bij kinderen.'

Foto: Daniëlle van der Giessen

Voortgang onderzoek

In april worden alweer de laatste kinderen van 4,5 jaar in ons onderzoekscentrum verwacht. Tot nu toe zijn er 105 kinderen met hun ouders langsgesproken. Zoals in een vorige nieuwsbrief al vermeld is, heeft professor Susan Bögels, die het onderzoek heeft opgezet, subsidie gekregen om het onderzoek te verlengen. Inmiddels is er besloten deze volgende meting af te nemen wanneer de kinderen rond de 7 à 7,5 jaar oud zijn. De eerste kinderen komen in het najaar van 2014 langs.

Resultaten van onderzoek

Zoals u weet zijn tijdens de eerdere lab- en huisbezoeken video-opnamen gemaakt. Daarnaast hebben alle ouders verschillende vragenlijsten ingevuld. Inmiddels is er weer een nieuw deel van deze video-opnamen en vragenlijsten geanalyseerd. Hieronder presenteren wij u de nieuwste resultaten van het onderzoek.

Positieve uiting van verlegenheid

Binnenkort zal er door Cristina Colonesi en collega's een artikel gepubliceerd worden in een internationaal hoog aangeschreven psychologietijdschrift over de uiting van verlegenheid bij jonge kinderen dat uitgevoerd is door ons onderzoeksteam. Hier zijn wij natuurlijk bijzonder trots op!

In deze studie kijkt ons onderzoeksteam naar hoe jonge kinderen hun verlegenheid uiten tijdens een sociale interactie en hoe deze manier van uiten gerelateerd is aan het temperament van het kind. Oorspronkelijk wordt verlegenheid als een vorm van een negatieve emotie gezien. Uit de resultaten van dit onderzoek blijkt echter dat er twee verschillende vormen van het uiten van verlegenheid bestaan: een negatieve en een positieve variant. Dit werd gemeten tijdens het spelletje bij de 2,5-jaarsmeting waarbij de kinderen samen met de proefleidster dierengeluiden voor de spiegel moesten maken. Kinderen reageerden verschillend op dit spelletje. Positieve verlegenheid wordt geuit met een *coy smile*, een glimlach waarbij het hoofd en/of de blik tegelijkertijd wordt afgewend. Bij negatieve verlegenheid trekt een kind zich terug uit de interactie maar dan zonder een glimlach.

Uit de resultaten blijkt dat kinderen die verlegenheid op een positieve manier laten zien tijdens het contact met andere mensen meer plezier ervaren en zich ook minder terugtrekken uit sociale situaties dan kinderen die verlegenheid op een negatieve manier uiten. Het lijkt er dus op dat verlegenheid niet altijd gepaard gaat

met de geneigdheid wat minder positieve emoties te ervaren. Kinderen die hun verlegenheid op een positieve manier tonen lijken beter in staat hun teruggetrokkenheid in sociale situaties te reguleren en beter met sociale situaties om te kunnen gaan en daarvan te genieten.

Co-parenting

Bij de 2,5-jaarsmeting heeft u een vragenlijst ingevuld over hoe de verschillende rollen van het opvoeden tussen u en uw partner verdeeld waren en heeft u tijdens het huisbezoek samen met uw partner en kind een dier gekleid. Hiermee is co-parenting gemeten. Co-parenting is de manier van samenwerken tussen ouders in opvoedsituaties. Er is gekeken of er een relatie is tussen de kwaliteit van de co-parenting en hoe strikt ouders in de opvoeding zijn. Bovendien is de relatie tussen striktheid in de opvoeding en de sociale competentie van het kind onderzocht.

Gebleken is dat hoe strikter de moeder is, hoe lager de kwaliteit van de co-parenting. Hiermee is het idee bevestigd dat er een relatie bestaat tussen individueel opvoedingsgedrag en de samenwerking tussen beide ouders. Met betrekking tot de sociale competentie van het kind bleek uit ons onderzoek dat strikter opvoedingsgedrag van moeders leidt tot minder sociaal gedrag bij het kind. Opvallend is dat deze verbanden niet werden gevonden voor vaders. Er werd geen verband gevonden tussen de kwaliteit van de co-parentingrelatie en de sociale competentie van het kind, hoewel dit wel werd verwacht op basis van eerder onderzoek. Het zou zo kunnen zijn dat de relaties tussen co-parenting en de sociale competenties van het kind pas op latere leeftijd zichtbaar worden, dus dit zal in de toekomst nog specifiek moeten worden onderzocht.

Zelfregulatie

Tijdens het labbezoek van moeder bij de 2,5-jaarsmeting kreeg uw kind van de proefleidster een cadeautje dat nog ingepakt moest worden, waarbij uw kind nog even niet mocht kijken. Vervolgens verliet de proefleidster de kamer even voordat het cadeautje daadwerkelijk gegeven werd. Tijdens dit taakje werd zelfregulatie gemeten, een vaardigheid om de aandacht en/of een emotie kort uit te stellen of te onderdrukken, of zoals in dit geval: het uitstellen van onmiddellijke beloning. Ook zijn er weer vragenlijsten ingevuld door zowel vaders als moeders over de opvoeding en over teruggetrokkenheid van het kind. We hebben de relatie tussen een hoge mate van betrokkenheid binnen de opvoeding en teruggetrokkenheid bij het kind onderzocht en hoe zelfregulatie daar een rol in speelt.

Uit de resultaten is gebleken dat er geen relatie is tussen de mate van betrokkenheid binnen de opvoeding van vader of moeder en de mate van teruggetrokkenheid bij het kind. Wanneer ook rekening wordt gehouden met de zelfregulatie van het kind wordt er wel een effect gevonden, maar alleen bij vaders. Dat wil zeggen: naarmate vaders in hun opvoedingsgedrag een zeer hoge mate van betrokkenheid laten zien en kinderen een hoge mate van zelfregulatie hebben, vertonen kinderen meer teruggetrokken gedrag. Opmerkelijk is dat deze relatie niet bij moeders is gevonden. Op basis van bestaande literatuur was de veronderstelling dat een lage mate van zelfregulatie van het kind, gepaard met een zeer betrokken opvoeding, de teruggetrokkenheid van het kind zou verhogen. Dit bleek echter niet het geval.

Deze resultaten onderstrepen het belang van het doen van onderzoek naar de unieke rol die vaders en moeder hebben in de opvoeding. Tijdens het labbezoek van 4,5 jaar wordt weer gekeken naar zelfregulatie en wij hopen hiermee meer te weten te komen over de rol van zelfregulatie in het verband tussen

opvoeding van ouders en temperament van kinderen.

Digitalisering vragenlijsten

Het is de bedoeling dat u bij de volgende meting alle vragenlijsten online kunt invullen. Dit bespaart een hoop papier en het is veel gemakkelijker: via uw e-mailadres krijgt u direct toegang tot de vragenlijsten. Wij zijn momenteel druk bezig alle vragenlijsten te digitaliseren. Daarom nemen wij binnenkort contact met u op om uw e-mailadres te verifiëren.

Dank en contactgegevens

Wij willen u wederom bedanken voor uw inzet en bijdrage aan dit onderzoek. Wij stellen het zeer op prijs dat u bereid bent om naar het onderzoekscentrum te komen, vragenlijsten in te vullen en telefonische interviews wilt geven. Zonder de inzet van u en uw gezin zou dit onderzoek naar het ontwikkelen van verlegenheid en zelfvertrouwen niet mogelijk zijn! Mocht u nog vragen hebben dan kunt u contact opnemen met:

Stephanie Mizrahi & Lucia Willems
Universiteit van Amsterdam
Onderzoek 'De sociale ontwikkeling van kinderen'.
Antwoordnummer 39310
1090 WC Amsterdam
O.v.v. C2524.0438.01

Tel: 020 525 7010
Fax: 020 525 1200
Email: info@sociale-ontwikkeling.nl

U kunt ook altijd een bezoek brengen aan onze website, die wij regelmatig aanvullen met nieuwe informatie:
www.sociale-ontwikkeling.nl